Täydennys 18.5.2022 Liikenne- ja viestintävaliokunnalle antamaani lausuntoon

Verkkosisällönjakopalveluita koskevien säännösten soveltamisala

DSM-direktiivin 17 artiklan 1 kohdan 2 momentissa viitataan ns. tietoyhteiskuntadirektiivin 2001/29/EY 3 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoittamiin oikeudenhaltioihin tahoina, joihin artiklaa sovelletaan. Näissä kohdissa ei mainita sui generis -tietokantasuojan tai valokuvan lähioikeuden haltijaa. Nyt käsillä olevan esitysluonnoksen 55 m §:n viittaussäännöksen mukaan säännöksiä kuitenkin sovellettaisiin myös mm. 49 §:n 1 momentin 2 kohdassa ja 49 a §:ssä säädettyihin oikeuksiin eli ns. sui generis -tietokantasuojaan ja valokuvaajan lähioikeussuojaan. Tätä perustellaan mm. siten, että direktiivi olisi ns. minimidirektiivi, ”kuten muutkin tekijänoikeuden alan direktiivit”, jolloin jäsenvaltiot voisivat säätää vielä direktiiviä pidemmälle menevästä suojasta. Direktiivistä ei kuitenkaan millään tavalla käy ilmi, että se olisi minimidirektiivi. Päinvastoin siinä korostetaan harmonisointitavoitetta ja tavoitetta luoda digitaaliset sisämarkkinat. Myös vuoden 2021 esitys näyttää lähtevän siitä, että kyse olisi nimenomaan täysharmonisoinnista. EUT on tulkinnut esim. aikaisempaa tietoyhteiskuntadirektiiviä erittäin monessa eri kysymyksessä varsin johdonmukaisesti siten, että se on luonteeltaan täysharmonisoiva direktiivi. On epätodennäköistä, että EUT omaksuisi näissä kysymyksissä jatkossa erilaisen tulkintalinjan.

Ottaen huomioon se, että direktiivillä tähdätään täysharmonisointiin sisämarkkinoiden luomiseksi ja kansallisten erojen poistamiseksi, sekä se seikka, että eurooppalaisessa oikeuskirjallisuudessa on tulkittu DSM artiklan 17 artiklan 1 kohdan 2 momentissa tarkoitettua viittausta tietoyhteiskuntadirektiivin 3 artiklan 1 ja 2 kohtiin siten, että se on tyhjentävä säännös sovellettavista oikeudenhaltijatahoista, ei 17 artiklaan tulisi ulottaa koskemaan sui generis -tietokantasuojan ja valokuvasuojan alaista materiaalia. Tätä puoltaa myös se, että sananvapaudelle ja käyttäjille aiheutuvat haitat kasvavat, mikäli suoja-alaltaan varsin laajojen sui generis -tietokantasuojan ja valokuvasuojan alaiset aineistot ulotetaan 17 artiklan säännösten piiriin.

Verkkolähetysdirektivin implementoiminen

Verkkolähetysdirektiivin tarkoituksena on mm. mahdollistaa muista jäsenvaltioista peräisin olevien televisio- ja radio-ohjelmien laajempi levitys helpottamalla lähetyksiin sisältyvien teosten ja muun suojatun aineiston lisensointia.

Nyt esitettyjen säännösten puutteena on, että niissä ei riittävän selkeästi määritellä, mitä alkuperäisellä lähettämisellä ja edelleen lähettämisellä tarkoitetaan. Määritelmästä tulisi käydä ilmi se, että alkuperäinen lähettäminen on verkkolähetysdirektiivin edellyttämällä tavalla teknologiasta riippumatonta ja se tapahtuu lähettäjäyhtiön toimesta tai sen valvonnassa ja vastuulla.

Säännökseen olisi paikallaan lisätä verkkolähetysdirektiivin 2 artiklan 2 a mukainen edellytys, jonka mukaan edelleenlähetys suoritetaan muun osapuolen kuin sen lähetystoimintaa harjoittavan organisaation toimesta, jonka toimesta tai jonka valvonnassa ja vastuulla kyseinen alkuperäinen lähetys tehtiin, riippumatta tavasta, jolla edelleenlähetyksen toteuttava osapuoli saa ohjelmasignaalit lähetystoimintaa harjoittavalta organisaatiolta edelleenlähettämistä varten.

Mainittujen epäselvyyksien poistaminen olisi tärkeää, jotta tv-markkinoilla toimivat osapuolet eivät joudu elämään oikeudellisessa epävarmuudessa ja jotta alalla vältytään turhilta oikeudenkäynneiltä.

Kauniaisissa 21.5.2022

Taina Pihlajarinne

Professori, Helsingin yliopisto